

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

Діброва А.Д.

“ ” 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри організації підприємництва
та біржової діяльності

Протокол №6 від “14” травня 2020 р.

Завідувач кафедри

Ільчук М.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ПОТЕНЦІАЛ І РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА”

Спеціальність - 051 “Економіка”

Факультет – економічний

Розробник – к.е.н., доцент Маршалок М.С.

Київ – 2020 р.

Опис навчальної дисципліни

“ПОТЕНЦІАЛ І РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА”

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	05 – Соціальні і поведінкові науки	
Освітній ступінь	Перший (бакалаврський)	
Спеціальність	051- Економіка	
Освітня програма	Економіка підприємства	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов’язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	-	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	4	4
Семестр	8	8
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	90 год.	134 год.
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	4 год. 6 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Ринкова економіка вимагає від підприємств агропромислового комплексу переорієнтації із забезпечення поточних результатів виробництва в площину забезпечення конкурентних переваг, в основі яких лежить потенціал підприємства та ефективність його використання. Пошук потенційних можливостей успішного функціонування підприємства насамперед вимагає вивчення механізмів формування цих можливостей та методів їх оцінки.

Мета дисципліни засвоєння понятійного апарату, методології і прикладного інструментарію оцінювання ринкової вартості потенціалу підприємства та його структурних елементів; набуття знань про закономірності, принципи та особливості формування, розвитку, конкурентоспроможності потенціалу підприємства як збалансованого інтегрованого утворення

Завдання: оволодіння новітніми засобами ефективного формування потенціалу підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності; знаннями і практичними навичками оціночної діяльності як складової управління розвитком потенціалу підприємства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: теоретичні основи, закономірності, принципи і особливості формування та розвитку потенціалу аграрного підприємства, теоретичні основи та методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства та окремих його складових, міжнародні та національні стандарти оцінки вартості майна та майнових прав, випадки проведення оцінки та здійснення оціночних процедур, сучасні концепції, передумови та методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу.

вміти: аналізувати джерела та резерви формування потенціалу підприємства, використовувати сучасні методи оцінки нерухомості, нематеріальних активів, техніко-технологічного, кадрового та сукупного потенціалу підприємства, майна та майнових прав, застосовувати оціночні прийоми та процедури які застосовуються в процесі оцінки вартості підприємства, формувати стратегію та визначати резерви розвитку підприємства.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК): ЗК4, ЗК6, ЗК8, ЗК9, ЗК11, ЗК12, ЗК13

фахові (спеціальні) компетентності (ФК): ФК1, ФК2, ФК8, ФК9, ФК11, ФК12, ФК13

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Потенціал підприємства, його економічна сутність, особливості формування та теоретичні основи оцінки.

1.1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства

Сільське господарство як галузь природокористування. Специфічні особливості аграрного виробництва. Об'єкти прикладання праці і коштів в сільському господарстві. Фактори і умови формування аграрної продукції. Об'єкти і суб'єкти аграрного виробництва.

Ресурси, їх види і класифікації. Місце і значення ресурсів в процесі виробництва. Виробничі ресурси як основа формування потенціалу підприємства. Економічна сутність та значення аграрних виробничих ресурсів. Виробничі ресурси за впливом на формування натурального аграрного продукту.

Термін „*потенціал*” його походження та економічне трактування. Види потенціалу підприємства, його складові та сучасні трактування. Ресурсний потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості. Виробничий потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості. Економічний потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості. Сукупний потенціал підприємства та його складові.

1.2. Теоретичні основи формування потенціалу підприємства

Поняття системи. Потенціал підприємства як економічна система. Системоутворюючі характеристики потенціалу підприємства. Властивості потенціалу як економічної системи. Цілісність потенціалу. Взаємодія і взаємозв'язок елементів потенціалу. Складність потенціалу. Комунікативність та ієрархічність потенціалу. Альтернативність форм існування потенціалу. Пріоритет якості. Здатність до розвитку та потужність потенціалу.

Процес формування потенціалу підприємства. Підходи до формування потенціалу підприємства. Системний підхід. Маркетинговий підхід. Функціональний підхід. Відтворювальний підхід. Інноваційний підхід. Нормативний підхід. Комплексний, інтеграційний та динамічний підходи. оптимізаційний, структурний та ситуативний підходи. адміністративний та поведінковий підхід до формування потенціалу підприємства.

Фактори формування потенціалу підприємства. Зовнішні фактори формування потенціалу. Внутрішні фактори формування потенціалу. Передумови формування потенціалу підприємства. Матеріальна основа потенціалу підприємства. Рівні потенціалу підприємства. Структурна модель формування потенціалу підприємства.

1.3. Особливості формування потенціалу аграрного підприємства

Матеріальні виробничі ресурси формування аграрного продукту та їх економічна сутність. Закони і закономірності формування натурального аграрного

продукту. Закон рівнозначності та незамінності факторів та його вплив на формування потенціалу підприємства. Закон мінімуму, максимуму, оптимуму та його вплив на формування потенціалу підприємства. Поняття лімітуючого фактора. Закономірності окупності натуральним аграрним продуктом матеріальних виробничих ресурсів. Поріг ефективності застосування аграрних виробничих ресурсів. Закон сукупної дії факторів та його вплив на формування потенціалу підприємства.

Нематеріальні виробничі ресурси формування аграрного продукту та їх економічна сутність. Закономірності впливу нематеріальних виробничих ресурсів на формування натурального аграрного продукту. Розширення рамок дії лімітуючи факторів. Графічна інтерпретація впливу нематеріальних виробничих ресурсів на формування потенціалу.

Залежності в системі „матеріальні виробничі ресурси - аграрний продукт” та їх математичний вираз. Залежності в системі „матеріальні виробничі ресурси - окупність” та їх математичний вираз. Математичний вираз впливу нематеріальних виробничих ресурсів на формування потенціалу. Концепція лімітуючого фактора та її значення в формуванні та оцінці потенціалу підприємства. Кількісна оцінка впливу виробничих ресурсів на формування потенціалу аграрного підприємства. Логічна схема трансформації виробничих ресурсів в натуральний аграрний продукт.

Ресурсний потенціал аграрного підприємства та його складові. Поняття ресурсозабезпеченості. Формування ресурсного потенціалу, можливості та критерії його оцінки. Виробничий потенціал аграрного підприємства та його складові. Поняття виробничої потужності. Формування виробничого потенціалу, можливості та критерії його оцінки. Економічний потенціал аграрного підприємства та його складові. Формування виробничого потенціалу, можливості та критерії його оцінки. Логічна схема формування потенціалу аграрного підприємства.

1.4. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства

Конкуренція як об’єктивна умова існування потенціалу підприємства. Конкурентоспроможність та її економічна сутність. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства. Рівні конкурентоспроможності потенціалу.

Поняття конкурентних сил. Модель конкурентних сил М. Портера. Характеристика конкурентних сил. Конкурентні переваги підприємства. Чинники утримання конкурентної переваги та їх класифікація.

Етапи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Критерії оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Індикаторні методи та їх сутність. Матричні методи та їх сутність.

Стратегічний аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємства його економічна сутність та мета. Методи стратегічного аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства. *STEP*-аналіз та його сутність. *SWOT*-аналіз та його сутність. *SPACE*-аналіз. *GAP*-аналіз та його сутність. *LOTS* та

PIMS-аналіз та їх сутність. Метод вивчення профілю об'єкта. Модель *GE/McKinsey*. Система 111-555.

1.5. Теоретичні основи оцінки потенціалу підприємства.

Об'єктивна необхідність оцінки потенціалу підприємства. Концепція вартісної оцінки потенціалу підприємства. Підприємство як товар і об'єкт оцінки. Підприємство як об'єкт ринкових угод. Українські особливості та практика оцінки підприємств. Закон України „Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”. Обов'язкові випадки проведення оцінки. Інші випадки і цілі проведення оцінки підприємств.

Поняття вартості та її сутність. Види вартості та їх ознаки. Поняття ринкової вартості. Неринкові види вартості. Види вартості за цілями оцінки. Вартість залежно від характеру аналога. Вартість за принципами бухгалтерського обліку. Види вартості залежно від перспектив розвитку підприємства.

Принципи оцінки потенціалу підприємства. Принципи оцінки пов'язані з уявленням власника про майно. Принципи оцінки пов'язані з експлуатацією майна. Принципи оцінки пов'язані з ринковим середовищем. Принцип найбільш ефективного використання об'єкту оцінки.

1.6. Методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства

Теорія зміни вартості грошей у часі та її вплив на вартість потенціалу. Грошові потоки та їх часова оцінка. Стандартні функції складного процента. Майбутня вартість одиниці. Поточна вартість одиниці. Поточна вартість аннуїтету. Види аннуїтету. Періодичний внесок на погашення позики. Майбутня вартість аннуїтету. Періодичний внесок до фонду нагромадження.

Загальні методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства. Доходний підхід, його сутність та методи. Метод капіталізації та його сутність. Метод дисконтованих грошових потоків та його сутність. Порівняльний підхід, його сутність та методи. Метод ринку капіталу та його сутність. Метод операцій та його сутність. Метод галузевих коефіцієнтів та його сутність. Витратний (майновий) підхід, його сутність та методи. Метод чистих активів та його сутність. Метод ліквідаційної вартості та його сутність.

Джерела інформації для оцінки потенціалу підприємства. Державне регулювання оціночної діяльності в Україні. Нормативна база оціночної діяльності в Україні. Міжнародні організації та стандарти оціночної діяльності. Класифікація інформації для оцінки. Інформація за джерелами виникнення. Інформація за функціями управління. Інформація за часовим аспектом. Вимоги до оціночної інформації.

Змістовий модуль 2. Оцінка сукупного потенціалу підприємства, окремих складових та резервів його розвитку

2.1. Оцінка вартості нерухомого майна

Поняття нерухомого майна та його особливості. Особливості землі як об'єкта оцінки. Особливості будівель і споруд як об'єктів оцінки.

Правове регулювання оцінки землі в Україні. Принципи оцінки землі. Види оцінки землі. Нормативна оцінка землі та її застосування. Експертна оцінка землі та випадки її застосування. Вимоги до експертної оцінки землі та її послідовність.

Методичні підходи до експертної оцінки землі. Метод капіталізації чистого операційного або рентного доходу від використання земельних ділянок. Метод зіставлення цін продажу подібних земельних ділянок. Фактори, що впливають на ціну земельних ділянок. Метод врахування витрат на земельні поліпшення. Метод залишку для землі. Метод середньозваженого коефіцієнта капіталізації. Метод розбивки земельної ділянки.

Методичні підходи до оцінки будівель і споруд. Методи доходного підходу. Метод капіталізації доходів. Метод дисконтованих грошових потоків. Витратний підхід до оцінки будівель та споруд. Метод кошторисного розрахунку. Метод питомих витрат на одиницю площі або об'єму. Поелементний метод. Фізичний знос та його розрахунок. Функціональний знос та його розрахунок. Зовнішній знос та його розрахунок. Метод строку життя та його сутність. Метод розбивки. Порівняльний підхід до оцінки будівель та споруд. Метод порівняння продажів. Метод валового рентного мультиплікатора.

2.2. Оцінка вартості машин і обладнання

Техніко-технологічний потенціал підприємства та його характеристика. Особливості машин і обладнання як об'єктів оцінки. Цілі оцінки машин і обладнання та їх особливості.

Класифікація машин і обладнання. Види і групи машин і обладнання. Ознаки за якими класифікуються машини і обладнання.

Особливості застосування доходного підходу при оцінці машин і обладнання. Витратний підхід до оцінки машин і обладнання і його методи. Метод розрахунку за ціною однорідного об'єкта. Індексний метод оцінки. Метод розрахунку за укрупненими нормативами. Порівняльний підхід до машин і обладнання та його методи. Метод ринкових порівнянь. Метод статистичного моделювання ціни.

2.3. Оцінка нематеріальних активів

Економічна сутність нематеріальних активів. Класифікація нематеріальних активів. Інтелектуальна власність та її складові. Майнові права. Відкладені або відстрочені активи. Гудвіл. Нематеріальні активи за строком корисного використання та оборотністю. Нематеріальні активи за ступенем відчуження та впливом на фінансові результати. Нематеріальні активи за ступенем правової захищеності та вкладенням індивідуальної праці.

Цілі і мета оцінки нематеріальних активів. Особливості вартісної оцінки нематеріальних активів.

Пріоритети застосування підходів до оцінки нематеріальних активів. Доходний підхід до оцінки нематеріальних активів та його методи. Метод надлишкового прибутку. Метод виграшу в собівартості. Метод звільнення від „роялті”. Метод виділення частки ліцензіара в прибутку ліцензіата. Витратний підхід до оцінки нематеріальних активів та його методи. Метод вихідних витрат. Метод відновлювальної вартості. Метод вартості заміщення. Порівняльний підхід до оцінки нематеріальних активів та його методи. Метод порівняння продажів.

2.4. Трудовий потенціал підприємства та його оцінка

Кадровий потенціал підприємства та його сутність. Складові кадрового потенціалу підприємства. Особливості кадрового потенціалу. Кількісні показники опису кадрового потенціалу. Якісні показники опису кадрового потенціалу. Індивідуально-кваліфікаційний потенціал працівника та його характеристики. Зміни величини кадрового потенціалу. Особливості опису кадрового потенціалу підприємства.

Вартісна оцінка кадрового потенціалу та її цілі. Витратний підхід до оцінки кадрового потенціалу та особливості його застосування. Доходний підхід до оцінки кадрового потенціалу та особливості його застосування. Метод оцінки кадрового потенціалу за В. Алавердяном. Кадровий аудит та його сутність. Кваліфікаційне тестування. Експертна оцінка впливу кадрового потенціалу на вартість підприємства. Метод „асесмент – центру”.

Ефективність використання кадрового потенціалу її сутність та підходи до визначення. Система критеріальних показників визначення ефективності кадрового потенціалу підприємства. Бальна оцінка соціально-психологічного клімату. Комплексний показник ефективності кадрового потенціалу підприємства.

2.5. Оцінка сукупного потенціалу підприємства (вартості бізнесу).

Оцінка підприємства як оцінка бізнесу. Оцінка бізнесу як цілісного майнового комплексу. Оцінка діючого підприємства. Доходний підхід до оцінки бізнесу. Витратний підхід до оцінки бізнесу. Порівняльний підхід до оцінки бізнесу. Переваги та недоліки підходів до оцінки бізнесу.

Методи доходного підходу до оцінки бізнесу та їх застосування. Методи засновані на прогнозах грошових потоків. Метод прямої капіталізації. Етапи застосування методів дисконтування грошових потоків. Коректування фінансових звітів. Прогнози грошових потоків. Оцінка за допомогою методів, заснованих на аналізі надприбутку. Метод економічної доданої вартості та його сутність. Метод Едвардса-Белла-Ольсона та його сутність.

Особливості застосування порівняльного підходу до оцінки бізнесу. Вимоги до інформації та способи її отримання. Метод ринку капіталу та його методи. Метод угод та особливості його застосування. Метод галузевих коефіцієнтів та особливості його застосування. Цінові мультиплікатори та їх сутність. Інтервальні мультиплікатори. Моментні мультиплікатори. Коректування попередньої величини вартості.

Майновий підхід до оцінки бізнесу та його особливості. Методи майнового підходу та особливості їх застосування. Метод вартості чистих активів та

особливості його застосування. Корегування статей балансу. Нормалізація фінансової документації. Метод ліквідаційної вартості та особливості його застосування. Види ліквідаційної вартості. Оцінка упорядкованої ліквідаційної вартості. Оцінка примусової ліквідаційної вартості.

2.6. Особливості оцінки вартості аграрних підприємств

Оцінка основних засобів в сільському господарстві. Оцінка будівель, споруд та майнових комплексів аграрних підприємств. Оцінка машин, технологічного обладнання та транспортних засобів в сільському господарстві. Оцінка продуктивної та робочої худоби. Оцінка племінної худоби. Оцінка багаторічних насаджень.

Оцінка земельних ділянок та прав користування ними. Оцінка сільськогосподарських угідь. Оцінка прав користування чужою земельною ділянкою.

Оцінка оборотних активів аграрних підприємств. Оцінка нематеріальних активів в сільському господарстві. Відображення в обліку результатів експертної оцінки майна аграрних підприємств.

2.7. Прикладні аспекти оцінки потенціалу підприємства.

Моніторинг поточних можливостей та його сутність. Особливості організації моніторингу поточних можливостей. Процес організації моніторингу поточних можливостей. Моделювання потенціалу та їх приклади. Графоаналітична модель потенціалу підприємства.

Спеціальні випадки застосування оцінки потенціалу підприємства. Викуп паїв та варіанти їх оцінки. Випуск акцій та їх оцінка. Особливості оцінки підприємств, що приватизуються. Санація підприємств-банкрутів та їх оцінка. Перевірка ціни пропозиції акцій.

2.8. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови

Розвиток підприємства його об'єктивна необхідність та економічна сутність. Принципи і напрями розвитку підприємства. Фактори, що впливають на розвиток підприємства. Вимоги та критерії оцінки ефективності розвитку підприємств. Розвиток підприємств в ринкових умовах: особливості, напрями, тенденції та наслідки.

Сучасні концепції розвитку підприємства. Стратегії розвитку підприємства та його потенціалу. Соціально-економічні передумови розвитку підприємств. Особливості розвитку підприємств АПК. Вплив НТП на розвиток підприємств та їх потенціалу.

2.9. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу

Резерви розвитку підприємства та його потенціалу. Економічні резерви розвитку підприємства. Техніко-технологічні та організаційні резерви розвитку підприємства. Сучасні методичні підходи до визначення та оцінки резервів розвитку підприємства. Аналітичні, статистичні та економіко-математичні методи

та їх застосування в визначенні та оцінці резервів розвитку підприємства та його потенціалу

Моделі розвитку підприємств АПК. Критерії вибору моделей та стратегій розвитку підприємства. Обґрунтування та формування стратегії розвитку підприємства. Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства. Реінженіринг господарського розвитку підприємства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль I. Потенціал підприємства, його економічна сутність, особливості формування та теоретичні основи оцінки.												
Тема 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства	10	2	2	-	-	6	10	2	-	-	-	8
Тема 2. Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 3. Особливості формування потенціалу аграрного підприємства	10	2	2	-	-	6	10	-	2	-	-	8
Тема 4. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 5. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства	12	2	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Тема 6. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства	12	2	2	-	-	10	12	-	-	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2	64	12	12	-	-	40	64	2	2	-	-	60
Змістовий модуль II. Оцінка сукупного потенціалу підприємства, окремих складових та резервів його розвитку												
Тема 7. Оцінка вартості нерухомого майна підприємства	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-	-	6
Тема 8. Оцінка вартості машин та обладнання	10	2	2	-	-	6	10	-	2	-	-	8
Тема 9. Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання	10	2	2	-	-	6	10	-	2	-	-	8
Тема 10. Трудовий потенціал підприємства його та його оцінювання	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 11. Оцінка сукупного потенціалу	10	2	2	-	-	6	10	2	-	-	-	8

підприємства (вартості бізнесу)												
Тема 12. Особливості оцінки вартості аграрних підприємств	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 13. Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 14. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 15. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 3	86	18	18	-	-	50	86	4	6	-	-	76
Усього годин	150	30	30	-	-	90	150	8	8	-	-	134

5. Тематики практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Структура потенціалу підприємства та побудова його графоаналітичної моделі	2
2	Тенденції та закономірності формування потенціалу аграрного підприємства	2
3	Оцінка конкурентоспроможності потенціалу підприємства	2
4	Теоретичні основи оцінки. Підприємство як товар.	2
5	Методичний інструментарій оцінки потенціалу та його складових	2
6	Оцінка вартості землі	2
7	Оцінка будівель і споруд	2
8	Оцінка вартості машин та обладнання	2
9	Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання	2
10	Оцінка кадрового потенціалу підприємства	2
11	Оцінювання сукупної вартості підприємства (бізнесу)	2
12	Оцінка біологічних активів та багаторічних насаджень	2
13	Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства	2
14	Концепції та моделі розвитку підприємства	2
15	Визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу	2

6. Індивідуальні завдання

Орієнтовні теми рефератів з дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»

1. Специфічні особливості сільського господарства як галузі матеріального виробництва.
2. Аграрні виробничі ресурси та їх економічна сутність та значення в процесі виробництва.
3. Види класифікацій виробничих ресурсів
4. Виробничі ресурси за впливом на формування натурального аграрного продукту.
5. Матеріальні ресурси формування аграрного продукту та їх місце і значення в процесі виробництва.
6. Нематеріальні ресурси формування аграрного продукту та їх місце і значення в процесі виробництва.
7. Фінансові ресурси формування аграрного продукту та їх місце і значення в процесі виробництва.
8. Трудові ресурси формування аграрного продукту та їх місце і значення в процесі виробництва.
9. Ресурсний потенціал аграрного підприємства та його економічна сутність.
10. Виробничий потенціал аграрного підприємства та його економічна сутність.
11. Економічний потенціал аграрного підприємства та його економічна сутність.
12. Тенденції і закономірності в системі „матеріальні виробничі ресурси – натуральний аграрний продукт”.
13. Тенденції і закономірності в системі „нематеріальні виробничі ресурси – натуральний аграрний продукт”.
14. Закон рівнозначності та незамінності факторів його сутність та роль в формуванні потенціалу аграрного підприємства.
15. Закон мінімуму, максимуму, оптимуму його сутність та роль в формуванні потенціалу аграрного підприємства.
16. Закон сукупної дії факторів його сутність та роль в формуванні потенціалу аграрного підприємства.
17. Концепція лімітуючого фактора її сутність та значення в оцінці потенціалу аграрного підприємства.
18. Формування ресурсного потенціалу аграрного підприємства.
19. Формування виробничого потенціалу аграрного підприємства.
20. Формування економічного потенціалу аграрного підприємства.
21. Логічна схема формування потенціалу аграрного підприємства.
22. Методичні підходи до кількісної оцінки залежностей в системі „виробничі ресурси – аграрний продукт”.
23. Послідовність кількісної оцінки залежностей в системі „виробничі ресурси – аграрний продукт”.

24. Математичний вираз залежностей в системі „виробничі ресурси – аграрний продукт”.
25. Поняття оцінки потенціалу підприємства.
26. Особливості підприємства як об’єкта оцінки.
27. Необхідність і цілі оцінки потенціалу підприємства.
28. Види вартості, які визначаються при оцінці.
29. Фактори, що впливають на величину вартості.
30. Підходи і методи оцінки підприємства.
31. Доходний підхід, його сутність та методи оцінки.
32. Порівняльний підхід, його сутність та методи оцінки.
33. Витратний підхід, його сутність та методи оцінки.
34. Доходний підхід та його методика оцінки.
35. Порівняльний підхід та його методика оцінки.
36. Витратний підхід та його методика оцінки.
37. Метод дисконтованих потоків та його сутність.
38. Моделі грошового потоку та їх вибір.
39. Визначення тривалості прогнозного періоду.
40. Аналіз і прогнозування витрат.
41. Аналіз і прогноз валової виручки від реалізації.
42. Визначення ставки дисконту.
43. Розрахунок величини вартості в пост прогнозний період.
44. Підсумкові правки, які вносяться при використанні методу дисконтованих грошових потоків.
45. Метод капіталізації доходу його сутність та етапи.
46. Аналіз фінансової звітності підприємства в цілях оцінки.
47. Вибір величини доходу. Який буде капіталізований.
48. Розрахунок ставки капіталізації.
49. Цінова модель капітальних активів та її сутність.
50. Кумулятивний підхід при розрахунку ставки капіталізації.
51. Порівняльний підхід та його методика оцінки.
52. Цінові мультиплікатори та їх види.
53. Мультиплікатори ціна/дохід та ціна/грошовий потік і їх зміст
54. Мультиплікатори ціна/дивіденди та ціна/виручка від реалізації і їх зміст.
55. Моментні мультиплікатори та їх зміст.
56. Формування підсумкової величини вартості при порівняльному підході.
57. Витратний підхід та його методика оцінки.
58. Визначення ринкової вартості нерухомого майна.
59. Застосування витратного підходу при оцінці нерухомості.
60. Застосування доходного підходу при оцінці нерухомості.
61. Застосування порівняльного підходу при оцінці нерухомості.
62. Оцінка ринкової вартості машин та устаткування.
63. Витратний підхід до оцінки машин та устаткування.
64. Доходний підхід до оцінки машин та устаткування.
65. Порівняльний підхід до оцінки машин та устаткування.

7. Методи навчання

Повноцінне оволодіння студентами тем навчальної дисципліни відбувається під час аудиторних занять, індивідуальної та самостійної роботи згідно з навчальним планом.

Важливе місце відводиться самостійній роботі студентів, яка в рамках Болонського процесу розглядається як один із найважливіших елементів нових освітніх технологій.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочою навчальною програмою для засвоєння студентами під час самостійної роботи, виноситься на поточний та підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовується під час аудиторних навчальних занять.

Викладач призначає щотижневі індивідуальні консультації для того, щоб студенти змогли з'ясувати всі проблемні питання стосовно даної дисципліни. Лектор також здійснює консультації через мережу Інтернет. Всі студенти мають електронну адресу і можуть таким чином отримати консультацію.

8. Форми контролю

Дисципліна “Потенціал і розвиток підприємства” відноситься до нормативних дисциплін, організація навчання проходить у групах, визначених деканатом у відповідності до розкладу занять.

Семестрова підсумкова атестація проводиться у формі іспиту на основі поточних результатів вивчення дисципліни та модульного контролю знань студентів, який здійснюється протягом семестру.

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

10. Методичне забезпечення

1. «Потенціал та розвиток підприємства». Методичні вказівки. - К., Автоексперт, 2009, 31 с.
2. «Потенціал та розвиток підприємства» Методичні рекомендації і контрольні завдання до виконання практичних завдань. - К.: Автоексперт, 2010, 126 с.
3. «Потенціал та розвиток підприємства». Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни - К.: ЦП "КОМПРИНТ", 2013.- 55 с.
4. «Потенціал та розвиток підприємства». Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни - К.: ЦП "КОМПРИНТ", 2014.- 322 с.

11. Рекомендована література

Базова

1. Закон України „Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”
2. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.- 352 с.
3. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. Посібник.-К.: КНЕУ, 2003.-316 с.
4. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Посібник для сам вивчення дисципліни.-К.: КНЕУ, 2004.- 368 с.
5. Маршалок М.С., Радько В.І., Нікітченко С.О. «Потенціал та розвиток підприємства». Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни - К.: ЦП "КОМПРИНТ", 2014.- 322 с.
6. Кулакова С.Ю., Міняйленко І.В. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства». – Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2015. – 214 с.

Допоміжна

1. Гончар О. Розробка стратегії розвитку потенціалу підприємства за умов глобалізації та євроінтеграції / О. Гончар //Економіст. -2015.-№1.-С.49-52.
2. Дехтяренко І. В. Дослідження методів визначення виробничого потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / Дехтяренко І. В. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1427/2.pdf>
3. Дуда С.Т. Методичні основи оцінювання виробничого потенціалу підприємства/ С.Т. Дуда, А.О. Танцюра // Науковий вісник НЛТУ України . – 2013. – Вип. 33.17 – С. 206-211.
4. Іваницька С.Б. Кадровий потенціал підприємства: фактори формування та використання [Електронний ресурс] / Іваницька С.Б., Анісова Н.В., Петрова А.О. // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". - № 10. - 2013. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
5. Красноручький, О. О. Концептуальні підходи до управління економічним потенціалом аграрних підприємств [Текст] / О.О. Красноручький,

С.В. Руденко// Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – №3. – С. 77-84.

6. Ковальська А.І. Економічна сутність кадрового потенціалу та його роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / А.І. Ковальська. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>

7. Корнійчук Г.В. Характеристика фінансового потенціалу підприємства як економічної категорії / Г.В. Корнійчук Г.В. // Економіка АПК. 2016. №11. С. 44-48.

8. Кулакова С.Ю., Міняйленко І.В. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства». –Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2015. – 214с.

9. Липкань О.В. Методичні підходи до оцінки виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства / О.В. Липкань// Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. - №1(128). – С.145-147.

10. Ляшов Д. О. Потенціал та розвиток підприємства [Електронний ресурс] : конспект лекцій з дисципліни «Потенціал та розвиток підприємства» для студентів спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства» всіх форм навчання / Д. О. Ляшов. – Маріуполь : ПДТУ, 2017. – 173 с. – Режим доступу: <http://umm.pstu.edu/handle/123456789/12222>

11. Мельник Л. Забезпечення розвитку виробничого потенціалу підприємства в умовах переходу до сталого розвитку [Електронний ресурс] / Лілія Мельник // Соціально- економічні проблеми і держава. — 2017. — Вип. 2 (17). — С. 94-103. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2017/17mlmdsr.pdf>.

12. Міценко Н. Розвиток підприємства на основі інформаційного та інноваційного потенціалу / Н. Міценко, А. Міщук // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. - 2016. - № 4. - С. 191-204. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_4_17.

13. Оцінка потенціалу підприємства: конспект лекцій / укладачі: Є.В. Мішенін, О.М. Дутченко, Т.О. Семененко. – Суми : Сумський державний університет, 2017. –113 с.

14. Пісоченко Т. С. Формування та розвиток експортного потенціалу підприємств агропродовольчого підкомплексу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Т. С. Пісоченко. - Миколаїв : МНАК, 2017. - 32 с.

15. Плотницька С.І. Застосування інструментарію стратегічного управління для діагностики економічного потенціалу аграрних підприємств / С. І. Плотницька // Вісник Сумського аграрного національного ун-ту. – Серія «Економіка і менеджмент». – Випуск 5 (64). – 2015. – С. 239-244.

16. Рзаєв Г. І. Фінансовий потенціал підприємства та напрями його оцінки / Г. І. Рзаєв, О. В. Жовтівська // ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2014. – Том 19. Випуск 2/4. – С. 49-55. – Режим доступу: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2014_19_2_4/10.pdf.

17. Римаренко В.О. Розвиток кадрового потенціалу підприємств харчової промисловості [Електронний ресурс] / В.О. Римаренко. — Режим доступу: http://vuzlib.com.ua/articles/book/Rozvitok_kadrovogo_potencial

18. Таранюк Л. М. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник / Л. М. Таранюк. - Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2016. - 278 с.

19. Харун О.А. Оцінка трудового потенціалу промислового підприємства / О.А. Харун // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2014. – Вип. 25. – С. 92-97. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2014_25_16

12. Інформаційні ресурси

1. www.bank.gov.ua.
2. www.cbonds.info.
3. www.dfp.gov.ua.
4. www.ukrstat.gov.ua
5. www.e-inform.com.ua.
6. www.nbuv.gov.ua
7. www.agroua.net
8. <http://www.stat.ic.zt.ua>
9. <http://macrostat.iatp.org.ua/>
10. www.minagro.gov.ua
11. www.Nubip.edu.ua
12. www.elarn.edu.ua